

HANDLÄGGARE/ENHET
Ekonomisk politik och
arbetsmarknad
Ulrika Vedin

DATUM
2015-09-21

DIARIENUMMER
20150272

ERT DATUM
2015-06-01

ER REFERENS
S2015/2868/FST

Socialdepartementet
Att: Enheten för familj och sociala tjänster
103 33 STOCKHOLM

LOs yttrande över *Arbetslöshet och ekonomiskt bistånd* (SOU 2015:44)

LO har beretts möjlighet att yttra sig över *Arbetslöshet och ekonomiskt bistånd* (SOU 2015:44) som är ett betänkande av utredningen om stöd och krav avseende arbetslösa som får ekonomiskt bistånd.

Betänkandet innehåller två förslag och LOs ställningstaganden avseende dessa är följande:

- LO *tillstyrker* utredningens förslag att det i socialtjänstlagen införs ett förtydligande av att den som är arbetsför och oförhindrad att arbeta är skyldig att vara aktivt arbetssökande, anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen och även i övrigt stå till arbetsmarknadens förfogande, om det inte finns godtagbara skäl för att inte göra det.
- LO *avstyrker* utredningens förslag att ge socialnämnden rätt att ta del av fler uppgifter från Arbetsförmedlingen om arbetslösa biståndsmottagare i syfte att nämnden ska kontrollera om sökaktiviteten är tillräcklig.
- LO *föreslår* istället att Arbetsförmedlingen gör hela kontrollen av om sökaktiviteten är tillräcklig och att socialtjänsten, efter meddelande från förmedlingen, utreder och gör en helhetsbedömning samt fattar beslut om eventuella sanktioner.

Motiven för LOs ställningstaganden redogörs för i tur och ordning nedan.

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA www.lo.se
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

Krav på den som ansöker om ekonomiskt bistånd (avsnitt 7.1)

Från 1 september 2013 gäller delvis nya regler avseende krav, kontroll och åtgärder (sanktioner) för arbetslösa som får eller söker a-kasseersättning. Det gäller dels allmänna krav på aktivt arbetssökande och att stå till arbetsmarknadens förfogande, dels mer specificerade krav för att inte anses missköta arbetssökandet respektive förlänga tiden i arbetslöshet eller orsaka arbetslösheten, vilket kan leda till åtgärder (sanktioner).

Dessa förändringar är bakgrunden till SOU 2015:44, som har haft till uppgift att se över i vilken mån motsvarande krav på aktivt arbetssökande som gäller för arbetslösa med a-kasseersättning kan eller bör ställas även inom socialtjänsten, det vill säga för arbetslösa som får ekonomiskt bistånd.¹

Utredningen har kartlagt vilka krav socialtjänsten vanligen ställer på arbetslösa biståndsmottagare och kommit till slutsatsen att socialtjänsten, utifrån stöd i socialtjänstlagen, SoL, förarbeten till lagen samt principer som har utvecklats genom praxis (jmf SOU 2015:44, s 209), som regel ställer likvärdiga krav som lagen om arbetslöshetsförsäkring, ALF, ställer krav på.

Utredningen understryker att förslaget i denna del är att betrakta som ett förtydligande med det huvudsakliga syftet att öka rättssäkerheten, inte att förändra gällande rätt och praxis. Motivet till att föra in krav på aktivt arbetssökande i lagstiftningen är att:

Det blir tydligare för den enskilde, det skapar legitimitet och tillit till systemet, det understryker att kraven är viktiga och ska ställas och bidrar till enhetlighet i tillämpningen där arbetslinjen blir framträdande (SOU 2015:44, s 210f).

Dock betonas socialtjänstens ansvar att vara det yttersta skyddsnätet i samhället liksom att socialtjänsten alltid självständigt måste göra en individuell bedömning av förutsättningarna för rätt till ekonomiskt bistånd. Vad som ska anses vara godtagbara skäl för att inte vara aktivt arbetssökande eller att stå till arbetsmarknadens förfogande för arbetslösa biståndsmottagare ska bedömas från fall till fall (se vidare nedan).

---

¹ I utredningen betonas att detta (i princip) endast ska gälla biståndsmottagare som enligt Socialstyrelsens definition av försörjningshinder bedöms vara arbetsföra, det vill säga har arbetsförmåga på hel- eller deltid samt står till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söker arbete. En utgångspunkt är vidare att personen i princip omgående kan börja på ett arbete som för hen är lämpligt (jmf SOU 2015:44, avsnitt 2.2, s 35f). Om det finns andra betydande svårigheter som den enskilde måste komma tillrätta med först, kan inte socialtjänsten ställa krav på att stå till arbetsmarknadens förfogande och aktivt arbetssökande.

LO *tillstyrker* utredningens förslag att det i socialtjänstlagen införs ett förtydligande av att den som är arbetsför och oförhindrad att arbeta är skyldig att vara aktivt arbetssökande, anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen och även i övrigt stå till arbetsmarknadens förfogande, om det inte finns godtagbara skäl för att inte göra det.

Tillgång till vissa uppgifter hos Arbetsförmedlingen (avsnitt 7.2)

Vad gäller utredningens andra förslag, om kontrollen av arbetslösa biståndsmottagare i relation till krav på aktivt arbetssökande och att stå till arbetsmarknadens förfogande, är intentionen bra.

LO har dock redan tidigare lyft fram hur ett legitimt och till arbetslöshetsförsäkringen harmoniserat kontrollsystem bör utformas för arbetslösa som får ekonomiskt bistånd.²

Det etablerade kontrollsystem som arbetslösa med a-kasseersättning omfattas av bygger på en tydlig roll- och ansvarsfördelning mellan Arbetsförmedlingen och a-kassorna där det är Arbetsförmedlingens uppgift att göra hela kontrollen. Om förmedlingen uppfattar att en arbetslös inte har levt upp till kraven, meddelas a-kassan, som då utreder och gör en helhetsbedömning samt fattar beslut om eventuell åtgärd (sanktion).

Från 1 september 2013 är navet i kontrollen Arbetsförmedlingens bedömning av den så kallade aktivitetsrapporten (i relation till den individuella handlingsplanen). Som SOU 2015:44, s 227f, tar upp, ingår det i granskningen att kontrollera bland annat om:

- sökaktiviteten är tillräcklig och om redovisade aktiviteter stämmer överens med handlingsplan/etableringsplan,
- meddelande ska skickas till arbetslöshetskassan, i de fall den sökande får eller söker arbetslöshetsersättning,
- det behöver utredas om en anvisning till ett program ska återkallas,
- aktivitetsrapporten innehåller något i övrigt som kräver att Arbetsförmedlingen agerar direkt.

Aktivitetsrapporter ska lämnas in med jämna mellanrum, en gång per månad. Det är något som alla arbetslösa är skyldiga att göra, inte bara arbetslösa med a-kasseersättning (jmf SOU 2015:44, s 228). Således ska även arbetslösa biståndsmottagare rapportera sina aktiviteter.³

² Se till exempel LOs yttrande över *Långtidsutredningen 2011* (SOU 2011:11) respektive LOs yttrande över *Jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet mm* (Ds 2012:26).

³ Dock finns inga sanktioner knutna till arbetslösa som inte uppbär a-kasseersättning eller aktivitetsstöd.

LO anser att det vore logiskt om kontrollen av arbetslösa biståndsmottagare byggdes upp på ett likartat sätt som när arbetslösa har a-kasseersättning, det vill säga att Arbetsförmedlingen gör hela kontrollen av om sökaktiviteten är tillräcklig och att socialtjänsten,⁴ efter meddelande från förmedlingen, utreder och gör en helhetsbedömning samt fattar beslut om eventuella sanktioner (om socialtjänsten funnit att det inte fanns godtagbara skäl enligt SoL att avvika från kraven). Om kontrollsystemet för arbetslösa med ekonomiskt bistånd byggs upp i enlighet med detta, betonas att det ska göras en likadan bedömning av arbetslösa i likvärdiga arbetslöshetssituationer. LO menar att det är viktigt för att värna legitimiteten och att förutsättningarna för det grundläggs om samma instans ansvarar för hela kontrollen.

Dessutom skulle det ge en effektivitetsvinst genom att den kontroll som Arbetsförmedlingen redan gör tas tillvara istället för att socialtjänsten belastas med större arbetsbörda. Med LOs förslag skulle socialtjänsten i princip endast utreda de fall som Arbetsförmedlingen ger signal om genom meddelande.

Om kontrollen delas upp på Arbetsförmedlingen och socialtjänsten undermineras likabehandling. Det har sin grund i att socialtjänstens huvudsakliga uppgifter och kompetens ligger inom de socialpolitiska områdena, inte inom arbetsmarknadspolitikens. Arbetsförmedlingen har utvecklade metoder för krav och kontroll samt bred kunskap om arbetsmarknaden och om hur reglerna och kraven på arbetslösa med a-kasseersättning brukar tillämpas i likartade fall på ett sätt som socialsekreterare inte kan förväntas ha.

LO *avstyrker* utredningens förslag att ge socialnämnden rätt att ta del av fler uppgifter från Arbetsförmedlingen om arbetslösa biståndsmottagare i syfte att nämnden ska kontrollera om sökaktiviteten är tillräcklig.

LO *föreslår* istället att Arbetsförmedlingen gör hela kontrollen av om sökaktiviteten är tillräcklig och att socialtjänsten, efter meddelande från förmedlingen, utreder och gör en helhetsbedömning samt fattar beslut om eventuella sanktioner.

---

⁴ Om arbetslösa biståndsmottagare anvisats till och deltar i arbetsmarknadspolitiskt program bör på motsvarande sätt Arbetsförmedlingen göra hela bedömningen utifrån det regelverk som gäller vid just programdeltagande, vilket har harmoniserats med arbetslöshetsförsäkringens från 1 mars 2015.

Behov av förbättrad aktiv arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkring

Utredningens övergripande mål har, enligt direktiven, varit att ”fler personer som tar emot ekonomiskt bistånd ska uppnå bättre förutsättningar för att bli självförsörjande” (SOU 2015:44, s 209).

LO vill avslutningsvis betona att det är nödvändigt att göra långt mer än att harmonisera krav och kontroll för att nå det målet. Särskilt viktigt är det att minska uppdelningen i statlig och kommunal arbetsmarknadspolitik till följd av arbetslösas olika försörjningskällor och att kommunerna av staten har fått utökade befogenheter att anordna arbetsmarknadspolitiska åtgärder för arbetslösa biståndsmottagare.⁵

LOs uppfattning är att Arbetsförmedlingen ska ha huvudansvar för den aktiva arbetsmarknadspolitiken, vilket både ställer krav på mer resurser för att förbättra politikens program och stödjande förmedlingsverksamhet och att program och stödjande insatser kommer arbetslösa tillgodo på ett likvärdigt sätt utifrån individuella bedömningar och behov i relation till arbetsmarknadens krav.

LO anser även att det är centralt att arbetslöshetsförsäkringens kvalificeringsvillkor förbättras så att färre är hänvisade till ekonomiskt bistånd vid arbetslöshet.

Med hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Karl-Petter Thorwaldsson

Ulrika Vedin

---

⁵ Dessa befogenheter utökades senast den 1 juli 2013 (jmf SFS 2013:421 och SFS 2007:409). Sedan dess behöver socialnämnden inte längre särskilda skäl för att begära att den som uppstår ekonomiskt bistånd och har fyllt 25 år ska delta i av nämnden anvisad praktik eller annan kompetenshöjande verksamhet. LO avstyrkte detta i sitt yttrande över *Jobbstimulans inom det ekonomiska biståndet mm* (Ds 2012:26).